

Протеклих више од 30 година свијет права карактерише штетна појава судократије, која је штетна зато што се њоме излази изван оквира онога што су надлежности судова, да одлучују у појединачним случајевима, па се судови претварају у својеврсне законодавце који, у стварности, својим одлукама уређују друштвене односе, умјесто да то буде учињено уставом и законима.

Има држава које су, хтјеле то оне признати или не, све то дозволиле. Једну од таквих чини Израел. У тој држави је чланом 15. тачка ц) Основног закона о правосуђу (из 1984. године), који има уставну снагу, дозвољено тамошњем Врховном суду да у случајевима које тај суд сматра неопходним за добро правде одлучује о свим актима израелског парламента (Кнесета) и Владе и да их укида, што у пракси значи уређивање односа по мјери судија тог суда. То су чињенице у којима треба тражити разлоге због којих актуелна Влада израелског премијера Бењамина Нетањахуа инсистира на доношењу нових закона којима би била промијењена таква улога Врховног суда Израела, што је довело до таласа протеста у Израелу о којима чујемо готово сваког дана.

Поред Израела могу се, примјера ради, навести и државе попут Канаде и Аустралије, чији се судови, као судови цоммон лав система, такође често претварају у својеврсне законодавце када одлучују у појединачним случајевима. Стога су у Канади тамошње провинције, као федералне јединице ове федерације, успјеле да се изборе да се у канадску Повељу права и слобода, која је дио Устава Канаде, унесе одредба (сецтион 33) према којој парламенти сваке од 10 канадских провинција имају право да у својим законима пропишу да ће одређене одредбе њихових закона, или закон у цјелини, бити на снази упркос томе што нису у складу са Одсјеком 2 или Одсјецима 7-14 Повеље о правима и слободама. Таква могућност, која се назива нотвитхстандинг цлаусе или оверриде цлаусе (за чије увођење у Израелу се сада бори и Влада Бењамина Нетањахуа, у смислу да би Кнесет, након што Врховни суд укине неки закон, имао право да га одговарајућом већином поново донесе), временски је ограничена на пет година, послје којих, сагласно наведеној сецтион 33. канадске Повеље о правима и слободама, може бити поновљена. Ова могућност, управо у страху од судократије, мада се то, као и у Канади, не воли баш истицати као прави разлог, прописана је и у аустралијским

државама Викторија, Повељом о људским правима из 2006, као и у Квинсленду одговарајућим Актом о људским правима из 2019. године, што су правни акти уставног ранга.

Али, за разлику од ових држава, овдје у БиХ нема потребе, барем формално-правно, за наведеним акробацијама, јер Устав БиХ не даје право Уставном суду БиХ да себе претвори у уставотворца или законодавца који би својим одлукама могао уређивати друштвене односе

Али, за разлику од ових држава, овдје у БиХ нема потребе, барем формално-правно, за наведеним акробацијама, јер Устав БиХ не даје право Уставном суду БиХ да себе претвори у уставотворца или законодавца који би својим одлукама могао уређивати друштвене односе. Но, када изађемо из свијета слова Устава БиХ, видимо да нам је стварност сасвим другачија. Због тога је Република Српска принуђена на својеврсну борбу против ове опаке појаве. Колико је та борба за владавину права и увођење реда у рад Уставног суда БиХ изнуђена и колико је она уистину својеврсна нужна одбрана од неуставне судократије којој смо изложени дуже од двије деценије, најбоље доказује анализа појединачних одлука тог суда. Некима од њих, пресудно важним за

надлежности Републике Српске и њену имовину, посвећена је и кратка анализа у наставку овог текста.

Многи су већ заборавили на предмет тог суда број У 8/05 у којем је Уставни суд одлучивао о захтјеву Горана Милојевића, тадашњег замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, за оцјену уставности више општих правних аката Комисије за очување националних споменика БиХ. Тим захтјевом уставно основано је указивано, између осталог, на неуставност општих аката под називом Критеријуми за проглашење добара националним споменицима те Привремена листа националних споменика, које је донијела поменута Комисија. Подносилац захтјева је аргументовано указао да је према Анексу 8 Дејтонског мировног уговора Комисија надлежна да одлучује само у појединачним случајевима, доношењем појединачних правних аката о молбама за проглашење одређеног споменика националним спомеником, а не да доноси прописе као што су наведена Привремена листа националних споменика и Критеријуми за проглашење добара националним споменицима.

И заиста, када се само овлаш погледа Анекс 8 Дејтонског уговора, види се да је чланом 4. тог Анекса прописано да је надлежност Комисије да само прима и одлучује о појединачној молби за одређивање одређеног објекта националним спомеником у БиХ. Ништа у том Анексу, а ни у осталим анексима Дејтонског уговора, не даје право Комисији да она доноси прописе, што је и разумљиво с обзиром на то да критеријуми за то могу бити одређени искључиво законом који може донијети Парламентарна скупштина БиХ, будући да је ова материја Анексом 8 дата у надлежност заједничких институција на нивоу БиХ. Има још једна важна чињеница на коју је неопходно претходно указати, како би се схватила неуставност одлуке коју је у овом предмету донио Уставни суд БиХ. Ради се о томе да је Дејтонски мировни уговор међународни уговор, којег су као таквог

потписале тадашња Р БиХ, СР Југославија и Република Хрватска. У члану 6. Општег оквирног споразума за мир у БиХ те уговорне стране су преузеле међународну уговорну обавезу да "у пуној мјери поштују и помажу испуњење обавеза преузетих Анексом 8", што ће рећи да поштују и испуњавају обавезу да Комисија за очување националних споменика БиХ може да ради само онај посао који јој је прописан Анексом 8.

Једно од најважнијих општих начела међународног права је оно које каже да се међународни уговори морају поштовати и извршавати и да су они закон за уговорне стране (пацта сунт серванда). Ова правна обавеза прописана је и Бечком конвенцијом УН о праву међународних уговора, чији члан је и БиХ.

Ова уговорна обавеза је у вези са чланом 3.3.б) Устава БиХ (Анекс 4 Дејтонског споразума), којим је прописано да општа начела међународног права представљају интегрални дио правног поретка у БиХ и ентитетима. Једно од најважнијих општих начела међународног права је оно које каже да се међународни уговори морају поштовати и извршавати и да су они закон за уговорне стране (пацта сунт серванда). Ова правна обавеза прописана је и Бечком конвенцијом УН о праву међународних уговора, чији члан је и БиХ. Чланом 26. Бечке конвенције је прописано да: "Сваки уговор који је на снази веже странке и оне га морају извршавати у доброј вјери", а чланом 18. исте Конвенције је прописано да се "држава која је потписала међународни уговор мора суздржати од чина који би осујетио предмет и сврху уговора".

Када се ове императивне норме међународног права примијене на предметни случај, то значи да је Уставни суд БиХ када је одлучивао у предмету број У 8/05 био дужан да наведене опште акте Комисије за националне споменике БиХ прогласи неуставним, јер су очигледно супротни не само надлежностима Комисије прописаним Анексом 8 Дејтонског уговора, већ су супротни и члану 3.3.б) Устава БиХ који, како смо видјели, прописује да су општа правна начела међународног права саставни дио правног поретка БиХ, из чега произлази уставна обавеза да се све обавезе које је некадашња Р БиХ преузела Дејтонским уговором као међународним уговором морају поштовати, а Уставни суд БиХ је најпозванији да у сваком појединачном случају обезбиједи примјену наведеног члана Устава БиХ.

Међутим, тај суд је 26. маја 2006. године донио одлуку број У 8/05 којом је одбацио предметни захтјев уз неуставно образложење према којем (тачка 8. образложења) он наводно није надлежан, јер материја коју покреће тај захтјев "није материја која је регулисана Уставом БиХ, него Анексом 8 па за испитивање таквих навода Уставни суд

Двострука игра Уставног суда БиХ

Пише: Милан Благојевић
среда, 02 август 2023 15:54

нема надлежност", намјерно испустивши да каже да су општи акти поменуте Комисије супротни њеним надлежностима из Анекса 8 Дејтонског уговора и да су усљед тога супротни члану 3.3.б) Устава БиХ који обавезује БиХ да поштује и спроводи све обавезе које је преузела међународним уговором који је потписала.

Али само три године касније Уставни суд БиХ доноси одлуку број У 5/09 од 25.9.2009. године којом укида Закон о заштити домаће производње у оквиру ЦЕФТА, који је усвојила Парламентарна скупштина БиХ, наводећи као разлог да је тај закон супротан ЦЕФТА споразуму као међународном уговору, да је БиХ потписала тај уговор који је обавезује те да је (тачка 38. образложења Уставног суда): "Члан 3.3.б) Устава БиХ повријеђен у ситуацији кад домаћи закон није у складу са одредбама општег начела међународног права према којем сваки уговор на снази везује чланице и оне треба да га добронамјерно извршавају".

То значи да је тим међународним уговором уговорена подјела територије на ону која припада Републици Српској те ону која припада Федерацији БиХ, што значи да је тиме уговорено и да је територија која је припала Републици Српској њена имовина, а не имовина БиХ

Ово су били школски примјери двоструке игре у примјени права, и то од стране институције која треба да се бори против таквог понашања.

Примјери који су овдје изложени нису само важни због потврђивања од стране Уставног суда БиХ неуставног рада Комисије за очување националних споменика БиХ, већ и због још нечега што је од пресудне важности за Републику Српску. Наиме, једнако као Анекс 8 у Дејтонском уговору постоји и Анекс 2 који је уговор о граничној линији између Републике Српске и Федерације БиХ. Чланом 1. тог уговора уговорено је, снагом међународне уговорне обавезе, да ће "Граница између Федерације БиХ и Републике Српске бити онаква како је одређена на мапи у Додатку". То значи да је тим међународним уговором уговорена подјела територије на ону која припада Републици Српској те ону која припада Федерацији БиХ, што значи да је тиме уговорено и да је територија која је припала Републици Српској њена имовина, а не имовина БиХ. Такву обавезу преузела је тадашња Р БиХ Општим оквирним споразумом за мир у БиХ који је потписала заједно са тадашњом СР Југославијом и Републиком Хрватском, а у члану 3. тог међународног споразума је тако јасно уговорено да те "Стране поздрављају и потврђују споразуме у погледу граница између два ентитета, Федерације БиХ и Републике Српске, дате у Анексу 2 и да ће у пуној мјери да поштују и да помажу испуњење обавеза наведених у Анексу 2".

Двострука игра Уставног суда БиХ

Пише: Милан Благојевић
среда, 02 август 2023 15:54

